

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 > 50 >
Helvben hazhoz aordva:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 > 50 >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszakadására vagy megőrzésére nem vállal közt.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, június 26.

A forradalmár Tisza Kálmán.

Tisza Kálmán megtartotta tegnap beszámolóját, de erről maga is bevallotta, hogy választói ismerik az országgyűlés tárgyalásait, inkább a függő kérdésekről akar beszélni.

Azt véltük, programot fog mondani, ahelyett elmondotta hosszú lére eresztett, settenkedő beszédben, hogy mikor jogsult a forradalom. Összehordott tücskötbogarat ez elmélete ajánlására, végül abban lyukadt ki, hogy az egyházpolitikai törvények revíziója ellenében a fegyveres fölkelés is helyén van.

Tisza Kálmán természetesen nem mondja ki ezt ily nyíltan. De aki végig olvassa alább egész terjedelmében közölt beszédét, az egy percig sem fog kételkedni azon, hogy Tisza Kálmán a régi pártoskodást, Zápolyát, Bethlent, Rákóczyt azon okból emlegeti, hogy megfenyegesse mindazokat, fent és lent, akik — a »törvény« vagyis a polgári házasság alkotmányos megváltoztatását lelkiismereti kötelességüknek és szabad választó joguknak ismerik.

Bebizonyíthatjuk ezt az egész beszéd fonálán és annak minden egyes pontjából, különösen azokból a fejtegetésekből, melyek szerint a magyar nemzet soha sem csinált forradalmat, hanem törvényért, alkotmányért küzdött. Még annál is világosabban nyilatkozik Tisza Kálmán, midőn a fentjelzett gondolatmenet kapcsán bizonyos meg nem nevezett, de

könnyen fölismerhető pártot, vagyis a néppártot gyanúsítja, hogy külföldről reakciót hív segítségül és midőn a magyar kath. papságot hazafiatlansággal vádolja.

Megdöbentünk Tisza Kálmán e beszédének himes tendenciáján, de akkor eszünkbe jutott Polonyi Géza, aki mindezeket a dolgokat sokkal élvezetesebb módon Félegyházán már elmondta. És ennek összehasonlításánál a forradalmár Tisza Kálmán felelmetes volta nagyon összezsugorodott.

Mindamellett nagy köszönettel tartozunk neki, hogy bár sok settenkedés közé elburkoltan, de mégis végre szint vallott. És minket ez nem lep meg. Ama palota-forradalom után, melyet Tisza Kálmán vezetése alatt a szabadelvű párt a király és ennek megbízottja, Khuen-Héderváry gróf ellen színrehozott — egyebet úgy sem lehetett többé várni, mint nyílt forradalmi kiáltványt az ország színe előtt. És ebben leli magyarázatát az a véd- s dacz-szövetség, mely a kormány pártja és a Kossuth-Eötvös-párt között fennáll. Amiből kitetszik, hogy mielőtt Tisza Kálmán lejött Nagyváradra forradalommal fenyegetőzni, már készen s szervezve volt a harcz s háboru a késhegyig mindazok ellen, fent s lent, akik az egyházpolitikai reformok törvényes s alkotmányos revízióját akarják.

Szervezve volt, ismételjük, a harcz és háboru, mert immár megtelt a szabadelvű párt választási kasszája: öt millió forint van benne a pénzen adott grófi, bárói s nemesi címek és egyéb kitünte-

tések révén. A hadi költségek megvannak s megindulhat az a gyöngyélet Magyarországon, melyet Bethlen, Rákóczy idegen pénzen folytatott és amelyet Bánffy és Tisza Stomfán, Nyitrán és Girálton megújított.

A hadüzenetet kihirdette Tisza Kálmán Nagyváradon. Szól pedig ez akképen, hogy aki fent vagy lent a néppártot támogatja és véget akar vetni a szabadelvű klikk-uralomnak, azt, Tiszáék a pártkassza öt milliójával és stomfai kegyetlenségekkel vezetendő választások útján el fognak némitani, — ha pedig ez sem vezetne célhoz, akkor kitűzik a kurucz zászlót s megindítják a polgárháborut.

Ha lehet!

Mindettől azonban kár volna megijedni. Tisza Kálmán csak falra festette az ördögöt, de attól bizony csak a gyermekek félnek.

Nagyot mondott, s a nagy mondás nagyot puffant — éppen úgy, mint Tiszának ama másik mondása, midőn beszéde elején azt állítja, hogy örvend, mily sokan jöttek beszámolójára, pedig vajmi kevesen voltak ott a független polgárok közül, kivéve a szatócsokat, akik teljes számmal jelentek meg.

A forradalmár Tisza Kálmán fenyegetéseiből azonban kitűnik, hogy a kormánypárt vesztét érzi, és a néppárt, valamint a többi pártok roppant térfoglalásával szemben a végsőhöz is kész nyulni, hogy a husos fazekak birtokában maradhasson.

És ez a nyilvánvaló tény újabb erő-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az új muzeum.

Mielőtt megnyílnának ama pompás kis renaissance, kupolás épület termei, melyet jövőre már gondosan ápolat park fog venni körül, azt hiszem, mindenki szívesen fog venni egy rövidke ismertetést.

Az új épületben két gyűjtemény van elhelyezve, az egyik, az egylet saját tulajdona három, a másik a nagyváradi I. sz. egyházmege gyűjteménye az u. n. Ipolyi gyűjtemény, nyolcz teremben. A bejárattól jobbra eső első teremben az egylet okmány és éremtára, a második teremben praehistoricus gyűjteménye látható; hatalmas mastodon és mammuthesontok őskori ökrök, bölények, lovak koponyái, majd a kő, bronz, vaskorszak maradványai, végre népvándorlási és római régiségek kötik le a szemlélő figyelmét. E teremben látható az egylet körül oly sok érdemet szerzett megboldogult Rómer Flóris apátkanonok arcsképe, számos emlék tárggyal. A következő terem újabbkori tárgyakat tartalmaz: majolikákat, régi öltözeteket, fegyvereket, váradi és bihari emléktárgyakat, újabb éremgyűjteményben is gyönyörköd-

hetik a szemlélő, de Nagyvárad régi látképei is megérdemlik a figyelmet.

A következő terem már az Ipolyi gyűjteményhez tartozik, azért ajtaja felett ott ékeskedik a megdicsőültnek olajképe. A gazdag gyűjtemény ez első terme az őskori, görög és római régiségeken kívül a román és góth korszak ötvösművészetét és kis plasticáját tárja élénk gipszmásolatokban. A falakon elkezdődik a gyűjtemény jelentékeny képtára is. A byzanci de kivált a XIV. és XV. század olasz festészetét tanulmányozhatja a műértő. A kis képek fölött egész a plafondig török imaszőnyegek, s egyéb keleti szőnyegek lepik a falakat; sőt két pompás XVI. sz.-beli gobelin (falszőnyeg) is ékeskedik ott. Barátságos művészi interieur hatását teszi e kis sarokterem, melyből még a csillár sem hiányzik.

A gyűjtemény második terme, a hosszú terem kevés kivétellel a XV. század festészetét és szobrászatát nemkülönben műiparát tünteti élénk, különösen gazdag a három falat elfoglaló képgyűjtemény; de érdekes a két XV. sz.-beli gobelin is, melyek közül az egyik kálváriát a másik Szentháromság diadalát ábrázolja. Ez kétségkívül a legtanulságosabb és legharmónikusabb terem.

A harmadik teremben a magas renaissance, a cinyuecent lehellete lep meg benünket. A képtár régibb példányai közül itt található a legértékesebbek; különösen az olasz XVI. sz. festészet az, amely a körülményekhez képest pompásan van képviselve Leonardo de Vinci tanítványának Luipinak egy képe (Krisztus megkereszteltetése), Passarotti szent családja, a német iskolából Kranach Lukács Sz. Kristófja, Schaffner Márton gyönyörű, érzéssel, bensőséggel teljes »Ecce homo«-ja, Fromm Ferencz Madonnája oly festmények, amelyeket nagyobb képtár is örömet vallana magáénak.

Szőnyegek két gobelin, egy pompás velenzei tüvegcsillár, néhány szép régi olasz, továbbá modern, de régi minták után készült, színekben pompázó majolika a termet is kellemes salonná varázsolják. A negyedik terem a XVI. és XVII. század festészetét tünteti élénk. Itt van a régi majolika gyűjtemény, a fegyvergyűjtemény s néhány pompás diszmu is elhelyezve. Az ötödik terem néhány multszázadbeli és modern olajfestményen kívül érdekes építészeti rajzokat tartalmaz s néhány aquarellt, Stornótól, Myskovszkytól és Thantól. A pompás faragott tölgyfaszekrényekben egyházi és világi ötvös művek, remek régi himzések (különösen ké-

kifejtésre fogja buzdítani a becsületes hazafias ellenzék, annál is inkább, mivel most már tudhatják, hogy nemcsak a revízióért fognak küzdeni, hanem a nemzet belbékéjének megóvásáért, a forradalom és polgárháború meghiusításáért.

Tisza Kálmán ezt csakhamar tapasztalni is fogja, mert aki lojalis alattvalója a koronának, az tisztában van vele, hogy Tisza K. tegnapi beszédében éppen az ellenkezőjét hirdette annak, amit a király az országgyűlés két házának hódolása alkalmával mondott vala.

Mi a király programját valljuk.

Hadd lássuk, ki fog e programmal szemben Tiszával pártot ütni...

Tisza Kálmán beszámolója.

Tisza Kálmán tegnap délelőtt tartotta meg a Fekete Sas nagy termében beszámolóját, a mely egyúttal felhívás is volt a jövő választásra.

A beszámoló lanyha érdeklődés mellett, a lelkesedés legkisebb megnyilatkozása nélkül történt meg; annyira mindennapi volt a Tisza ittléte alkalmából, a hivatalos apparátus igénybe vételével készített »ünnepe«, hogy a legtelivébb mameluk és Tisza-imádó is megütközött rajta.

A teremben mintegy 300-an voltak, mikor Tisza Kálmán Sal Ferencz polgármesterrel a terembe érkezett. Ott láttuk Beöthy László főispánt, Ritoók Zsigmond tábla elnököt, Gyálókay Lajos trvszéki elnököt, dr. Bulgyovszky József kir. ügyészt, Papp Miklós pénzügyigazgatót, Szunyogh Péter alispánt, a megyéből berendelt főszolgabírókat, az összes megyei tisztviselőket és a városi tisztviselők nagy részét; az állami hivatalok tisztikarát. Szóval a jelenvoltakat három kategóriába lehet sorozni; ott voltak a megyéből bevonult hívei Tisza Kálmánnak, továbbá a tisztviselői kar és végül nagy számban Ullmann Izidor csapata, vagyis a nagyváradi zsidó szatócsok teljes számban. A tulajdonképeni polgári elemet alig egy-két ember képviselte. A karzaton vagy 10 nő és egy csapat gyermekek volt.

A megérkezés után Hlatky Endre, a szabadelvű párt elnöke üdvözölte Tisza Kálmánt, mint Nagyvárad város képviselőjét s felkérte a beszámoló beszéd megtartására.

Tisza Kálmán egy két »Halljuk!« után megkezdte beszédét, mely a következő:

*

Tisza Kálmán beszéde.

T. uraim, polgártársaim, azt hiszem, legnagyobb részben választóim!

Köszönetmondás csak epgem illet meg mindazon szép szavakért, melyek most is hozám intéztettek, de főleg azért, hogy oly számosan megjeleni méltóztattak most midőn én, ki annyiszor legyőztem vágyamat önök közt megjeleni, nehogy önöknek alkalmatlanságot okozzak, magam részéről is szükségesnek tartottam, hogy önök előtt nyilatkozzam. (Halljuk.)

Mindenek előtt bocsánatot kell kérnem, hogy ha mostani nyilatkozatom el fog ütni a szokásos beszámoló beszédektől. Hiszen az országgyűlés tárgyalásait ösmerik önök, tudják azt is, hogy a most mintegy levegőben levő kérdések iránt mi a nézetem, mert önök között is sokszor nyilatkoztam ezekről. Nézeteim azokra nézve nem változtak. De engedjék meg hogy én is, hazánk ezredéves fennállása ünneplésének ezen évében ezen tárggyal foglakozzam némileg. (Halljuk!)

Nem szükséges, sőt hiba volna, ha én itt általánosságban fejtegetni akarnám a lélekemelő voltát azon tudatnak, hogy nemzetünk államalkotásának ezredévét lehet megünnepelni. Megtették ezt előttem mások, itt is egy a városi mint a megyei közgyűlésen, sokkal ékebben, mint én tenni tudnám. De hiba volna főleg azok után, mik országunk fővárosában történtek, hiba volna különösen azon fejedelmi szó után, mely válaszul elhangzott az országgyűlés két házának hódolata alkalmával, a képviselőház elnöke által mondott remek beszédre: azon válasz után melyben a fejedelmi szívnak a nemzet iránti melege és az az által sugalmazott bölcs intelem egyaránt lélekemelő. (Élénk felkiáltások: Éljen a király!)

Én inkább a részletekbe menve, óhajtok beszélni arról, mi volt nézetem szerint az ezredév alatt nemzetünknek legnagyobb hibája, de viszont mik voltak azon, az utódokat örök hálára kötelező nagy tulajdonságok, a melyek mellett ama, általam említendő és annyi bajt reánk hozott hiba és a gyakran igen mostoha viszonyok között is e nemzet nemcsak élni, de államot alapítani és az államot fentartani bírta. És t. uraim, ezen tárgy után rá szeretnék mutatni, hogy mit kell tehát ezen tanúságokból levonva, tenni, ha nem a mát, nem a holnapot, de új századokat akarunk hazánk, nemzetünk számára biztosítani. Ezeknek elmondása után akarom elmondani véleményemet a hazánkban ma uralkodó politikai irányzatok felett. (Halljuk!)

Nem fogok én személyekről, pártokról beszélni; én csak irányzatokról beszélek és még itt is megjegyzem: nem lehet és nincs olyan

irányzat, a melynél én bármennyire helytelennek tartsam is azt, kutatni akarnám azoknak kik követik, titkos intencióit, vagy kétségbe vonni akarnám azoknak hazafiságát, bár ezt velem és a párttal szemben, a melyhez tartozom, számtalanszor tették, (Ugy van! ugy van!)

De én ez eszközt, mint méltatlant taszítom el magamtól. (Tetszés és helyeslés.)

E nyilatkozatot itt kívántam tenni azért, mert tisztán saját felelősségemre akartam nyilatkozni és mert érzem azt, hogy egész belsőm feltáráásával mindenekelőtt választóimnak tartozom. (Eljenzés.)

Legfőbb hibája nemzetünknek a mult évezredben a hajlam a pártoskodásra, azaz arra volt, hogy ne úgy, mint tisztelt szónokunk is mondotta, mint ellenvéleményűek, de egymást szerető hazafiak küzdenek, hanem mint ellenségek rontsanak egymásra a különböző nézetek és párton levők. (Ugy van!)

Az erre való hajlam volt oka annak, hogy akárhányszor sikerült egyes nagyravágyó, egymással gyűlölködő, egymásra irigykedő vezéreknek a nemzetet nem az ellenvéleményűek táborára, de az ellenségek táborára oszlatni. (Ugy van!)

Nem ez okozta-e azt, hogy egy-két példát említsék, hogy dicső nagy királyunk Mátyás után, nem az ő igaz, természetes, de apja nagy tulajdonait igen sokban öröklött fia, hanem a tehetetlen II. Ulászló lépett Magyarország trónjára akkor, midőn úgy a keleti, mint a nyugati fejleményekkel szemben hazánkban egy erőteljes uralkodóra oly végtelen nagy szükség lett volna. (Ugy van!)

Sem az özvegy királyné fondorlatai, sem némely más állam kormányának áskálódásai, ezt a szomorú eredményt elő nem idézték volna. (Igaz! Ugy van!)

Még egyet, a mi talán már némileg ennek következménye volt: vajjon lehetett volna-e Mohács nemzetünk gyásztemetőjévé, hogy ha a pártaskodás nem uralkodik akkor nemzetünk-nél? Hiszen a gyenge uralkodó kegyéből hatalomra emelkedettek, nehogy a nem hozzájuk tartozóknak legyenek kénytelenek segítséget, hatalmat és dicsőségre alkalmat adni, a veszélyt tagadták (Ugy van!)

Majd midőn belátták a veszélyt és védelemre szólították a nemzetet, akkor is nem azt, válogatták, hogy kik a legképesebbek ezen nehéz viszonyok között a nemzet seregeit vezetni, hanem arra ügyeltek, hogy oda senki más mint a hozzájuk tartozó be ne férjen. (Igaz; Ugy van!)

A másik oldalán pedig a pártszennvedélytől vezetett, azon dolgoztak, hogy a nemzeti véderő ne seregeljen a királyi zászló alá. Az akkori legnagyobb és legszerveztebb sereg

pompás miseruha) a nagy asztalon értékes díszművek vannak.

Az egész gyűjtemény »p i e c c e d e r e s i s t a n c e - a az ö t ö d i k n a g y t e r e m, amely egyemelet magassága, s a festészetre nézve a XIX. az ötvösművészetre a XIII—XIX terjedő századokat, végre a pompás nagy gobelinek tekintetében a XVI és XVII századot képviseli. A főbejárattal szemközti hosszú fal felső részén egész magyar pantheon díszlik olajfestésű arcképekből, középpütt, a fal egész magasságában Lotz K. remek kartonja: Sz. István a szegények között. Az arcképek alatt gobelinek, gyönyörű faragású console-asztalok, bronzgyertyatartók pompáznak s az egésznek díszes nagy salon jellegű kölcsönöznek. A modern egyházi festészet termékei közül Stanelinger és Lair gyönyörű képei ez utóbbinak kálváriája, Ligetinek, Feszty Árpádnak, Paul Desternek pedig világi tárgy képei méltó feltűnést keltenek; nem hallgathatjuk el Szoldatics remek nagy képét sem amely Péter bűnbánatát állítja elénk.

Amde a művészet minden fénye mellett is alighanem az ö t v ö s m ű v e k fogják legjobban lebilincselni a szemlélők figyelmét, melyek három nagy üvegszekrényben ragyognak

a terem közepén. A középsőben egy remek kehely fog pompázni, mihelyt hazakerül a kiállításból, továbbá remek arany mellkeresztek; a másik kettőben egyházi és világi ötvös művek, ez utóbbiak a XVII. a magas fejlettségű ötvösségének remekei (Boesckay István díszpohara, Bethlen Gábor nász-billikoma, strucztojás és kókuszdió kanecók stb.)

A nagyteremből a hatodik terembe az előcsarnokba vezet egy ajtó, amelynek az előcsarnok felőli oldala képezi a faragott kőből készült remek díszkaput megb. Ipolyi Arnold és a bibornok-püspök nemkülönbön alant a bőkezű ajándékozó B u n y i t a y Vince czimereivel. A jobb és baloldalon pompázó karrai márványtáblákra az épület legfőbb alapítóinak neve van vésvé, fölöttük Biharmegye és Nagyvárad czimerei. A két tábla a pompás kapuval remek ensemblet fog képezni. Az előcsarnokban négy gyps mellszobor, Pázmány Zrínyi a költő, Lonovics és Pyrker érsekek szobrai állanak továbbá három állványos régi és újabb üvegfestmények pompáznak. Végre az utolsó a VII. terem az Arundel Society remek szinnyomatu publicatióit tartalmazza, amelyet főleg a kora renaissance olasz festészet tanulmányozásának kitűnő segédeszközei.

E futólagos ismertetés után is, reményilem, sejteni fogja a figyelmes olvasó, milyen nevezetes nap a holnaputáni Nagyvárad életében, s hogy a vidéki millenniumi alkotások között a nagyváradi minő előkelő helyet foglal el.

Dr. Némethy Gyula.

Az első lépés a szerelem felé.

— Nagyon szomorú történet. —

A kamasz korban minden ugynevezett »jó-vérű« fiu gyermek szerelmes szokott lenni, hogy én az nem voltam, megittam a levét; a kedves kollegáim elneveztek, mint Edrisz béget: halott szívűnek. Ez aztán rettentően bosszantott, elanynyira, hogy feltetem magamban, no csak azért is szerelmes leszek valakibe.

Nem ment ez olyan könnyen, mint ahogyan én azt mérgemben kigondoltam. Nem volt meg nálam az a segédeszköz a melylyel Katót könnyű volt tánczra vinni. Nem tudtam tánczolni, s ez iszonyu bökkenő volt arra nézve, hogy valamelyik leánnyal megismerkedhessem. Tánczolni pedig nem tanulhattam azért, mert a bajuszom — szerencsétlenségemre — már rohamosan haladt a fejlődés útján s így kiégett volna a szemem, ha az alsóbeli tejfőlös száju süvölvények egy-egy rosszul sikerült »balance«-omon kólikásra kaczagják magukat. Tehát a saját reputációm követelte, hogy tánczolni ezúttal ne tanuljak.

élén álló Zápolya János pedig készakarva késett el a csatatérről. Pedig megmondhatta volna, de elmulasztá, hogy mily szomorú sorsra viheti ezáltal a hazát, mely csakugyan sokáig is sanyalódott ezen csapás után. (Ugy van!)

De uraim, elég a szomorú képről. Nemzetünknek azon tulajdonai, a melyek minden viszonyok dacára lehetővé tették az ezred megünneplését, szerintem röviden a következők voltak. (Halljuk! Halljuk!)

Először is a nemzet természetesen mindenkor magatartását azon kor mértékével mérve, mindig a haladás és, hogy egy újabbkori szóval éljek, a szabadelvűség, a szabadság táborában volt fellelhető. (Ugy van!)

Megvetette ennek alapját nagy és bölcs királyunk Szt. István, azáltal, hogy nemcsak a kereszténységhez, hanem még ennek nyugati ágazatához csatolta a nemzetet és így azt oly zemzetekkel és államokkal hozta kapcsolatba, a melyeknek hivatása volt a műveltséget, a kultúrát, a szabad eszmék kifejlődését, később saját szabadságukat fejleszteni. Igaz, ezáltal a nemzetet, a keleti kirohanások ellenében nyugatnak védbástyájává tette, a miért sokat is szenvedett nemzetünk. Azonban e küzdelmekben szerezte meg a létjogot élni Európa civilizált nemzetei között. Ezen küzdelmekben bizonyította be, hogy ereje is van e létjog érvényesítésére. (Igaz! Ugy van!)

Hasonlólag nagy horderejű tulajdona volt a nemzetnek a készség vért és vagyont áldozni, ha a haza kívülről megtámadtatott és vért és vagyont áldozni akkor is, ha a haza szabadságát, törvényeinek szentségét és alkotmányát kellett védelmeznie. (Igaz! Ugy van!)

Ezekhez hozzájárult, a minek bizony fontos szerep jutott az állam fentartásában: a képesség és készség számolni mindig a hazának viszonyaival és helyzetével más államok irányában és ha e viszonyok úgy kívánták: a haza érdekében lemondani is tudni, szép és nemes aspirációkról is inkább, mint veszedelemben dönteni a hazát s nemzetet. (Ugy van!)

Lássuk már most, hogy minő példák merülnek fel előttünk ez irányban, a mohácsi vészt követett időkben. (Halljuk! Halljuk.)

Akkor első perczen a nemzet két részre szakadt. Az egyik az önálló magyar királyság iránti törekvésben Zápolya János zászlaja alá sereglett, míg a másik a fennálló, bár a nemzet nagy része által perhorreskált szerződések alapján Habsburgi Ferdinánd jogára alá csatlakozott. Sok szenvedésnek volt ez oka, de uraim, nem tagadhatom meg magamtól azt a hitet, hogy talán abban, hogy ez akkor így történt, a Gondviselés örködött hazánk felett, mert mi

lett volna pl., ha az egész nemzet Zápolya vezére alatt egyesült volna? A török hódítást meg nem akasztotta volna, ellenben a nyugati résznek teljes ellenségeskedését idézte volna fel a nemzetre. Igen valószínű, hogy hazánk azon sorsra jutott volna, a melyre jutottak határain sok más keresztény államok, egy török vilajet alakjában senyedett volna századokig. Ha pedig az egész nemzet Ferdinánd mellé sorakozott volna: elvesztette volna még azon közvetítő erőt is, a mit a Zápolya alatt levő, a törököktől szomorú függésbe esett rész, de a Zápolya alatt levő török rohamok megtörésére, szelidítésére érvényesíthetett. Meglehet az összes nyugat erejével hamarabb, könnyebben szabadult volna a török járom alól, de viszont nagyon hiszem, hogy ezen megszabadulás árát megadta volna abban, hogy a nagy nyugati német államnak provinciájává lett volna. (Ugy van!) Dicső kor volt az szenvedésekben, de érdemekben is gazdag, a mely után következett. Ki ne tudná egy Bocskaynak, egy Bethlennek, egy I. Rákóczy Györgynek működését? Ezek mind a magyar királyságtól független, bár csak fejedelmi ezimen urai Erdélynek és az ország egy részének. Igaz, hogy a lelkiismeret-szabadságáért is vívták harcukat, de talán senki sem vonhatja kétségbe, hogy nemcsak ezért, de Magyarország törvényeiért és az ebben az időben minduntalan teljesen elnyomni szándékolt alkotmányért is vívták azokat. Hiszen ha valaki kételkedik ebben, nézze meg, hogy azon nagy emberek seregei jórészt azokból is állottak, akik a lelkiismereti szabadság, vagy a vallási kérdésben másképen, éppen az ellenkező táborhoz tartoztak volna. A midőn azonban bámuljuk hősiességüket, mély belátásukat, ne feledjünk el kaplapt emelni az általam mondott harmadik tulajdon előtt is, a melyben szerencsére szintén követte őket a nemzet, hogy azután tudtak a szép álmokról, a szép törekvésekről, a szép aspirációkról le is mondani, ha a haza és a nemzet érdeke úgy kívánta, (Halljuk, Halljuk!) mert hisz mind a három győzelmes seregének élén állva, kötött békét, mielőtt a törvény és alkotmány új törvényes biztosítékokkal látott el. (Ugy van!)

II. Rákóczy Ferencz nem mint magyar trónkövetelő lépett fel, ő is mint fejedelem vívta a harcot és ő is ellenállott azon törekvéseknek, a melyek a koronát fejére tenni akarták, bár még veszített csaták után sem akart békét kötni. Megengedem, lehet mondani, hogy az utolsó időben igen csunya módon hagyták oda egyesek, a kikért ő annyit tett. Lehet mondani, hogy némelyeket talán egyeseket és itt azért mondom talán, mert nem szeretek olyat mondani biztosnak, a mit bizonyítani nem tudok, tiltott jószágyszerzési vágy is vezetett. De ki ta-

gadhatja, a ki az akkori körülményeket fontolóra veszi, a ki meggondolja a nemzetnek akkor bekövetkezett folytonos csalódását csak saját érdekeiket kereső külföldi hatalmakban, hogy a nemzet akkor midőn az uralkodó változása folytán ez lehető volt sietett újra megkötni törvényeinek és alkotmányának biztosítása mellett a szatmári békét. (Ugy van!)

En bátran merem állítani, hogy a magyar nemzet a szó igazi értelmében forradalmat soha sem ismert. Mert mi a forradalom? vágy és törekvés erőszakkal megváltoztatni azt, a mi törvényesen fennáll. Pedig a magyar nemzetnek összes harczi nem ezért, hanem éppen a fennálló törvények és a létező alkotmány védelméért folytak. (Igaz: ugy van!)

Egyébként mindnyájan tudjuk, hogy az 1848-i küzdelem sem volt egyéb. Mindnyájan tudjuk, hogy a nemzet jogának, alkotmányának védelmére ragadt fegyvert és hogy megmaradt ezen védelmi téren egészen 1849. április 14-ig. És mikor történt az, hogy erről a térről lelépett? Ez már akkor történt, a mikor az oltalmi események után azt kellett látnia, hogy el van határozva nemcsak alkotmányának de létének megsemmisítése és darabokra szaggatva beolvastása egy más államba. (Igaz: ugy van!)

És én nem hiszem uraim, hogy az, a ki akkor már élt, szerencsétlenségére, mert ez azt jelenti, hogy öreg ember, és a ki a körülményeket figyelemmel kíséri, és a hangulatot felismerni tudta, alaposan ellentmondhasson nekem, midőn azt állítom, hogy még azután is, hogy még április 14-ét követett dicső győzelmek után is, ha a nemzetet kozáklándzsák helyett az alkotmány és a törvény alapján békével kínálják meg, az óriási többségével nem lelkesen fogadta volna el. (Igaz: ugy van!)

Ezek után bátor leszek nézetemet röviden előadni arról, hogy mit tartok én a teendőnek, ha mint előbb is jeleztem, nem máról holnapra, hanem nemzetünk jövő századairól akarunk gondoskodni. (Halljuk; Halljuk.)

Az első szerintem, óvakodni mindig attól, hogy a nemzet egymást gyalázó, egymás hazafiságában kételkedő és egymást, mint ellenséget megsemmisíteni vágyó pártokra szakadjon (Igaz: Ugy van;) Kell lenni pártküzdelemnek, mert e nélkül nincs élet. De legyen e küzdelem egymást megbecsülő hazafiak küzdelme, akik egymás jelleme iránt mindig elismerők tudnak lenni, s ennél fogva egyesülni tudnak harmadik ellen, de nem mindig sikerül ez, ha mint ellenségek rontanak egymásra; ha nem meggyőzősére, nem alkotmányos utoni legyőzősére, de az erőszakos megfélemlítés, a gyanúsítás utjáni megbuktatásra törekcsenek. (Igaz; Ugy van.)

A másik az, hogy soha se engedje magát

De hát hogy is ismerkedjem meg akkor valamelyik leánygyal; hogy legyenek akkor szerelmes?

Szerencsére eszembe jutott, hogy B. kollégának van egy szép kis huga, Rózsika, ki ha néha napján találkoztam vele, mindig a szemem közé kaczagott, látva »changeant« színeimet, melyeket abbéli félelmemben játszottam, hogy ennek a leánynak most köszönnöm kell; s éppen azért mindig ő kiáltotta előbb évődő fejbőlintás kíséretében felém: »Jó napot, Félisz urfi!«; pedig hát A. D. a tisztos nevem.

Nagy fába vágtam a fejszemet, a mikor ilyen csintalan kis leányba akartam szerelmes lenni; de hát édes Istenem, mit csináljak, hogy ha csak — én szegény falusi bibicz — éppen ezt az egyetlen egy lányt ismertem a városban, ezt is csak azon a réven, hogy a bátyjához szoktam volt olykor-olykor elmenni, a lezéréket megkérdezendő, s egy ily alkalommal mutatott be a bátyja Rózsikának.

Valóban csak azután tudtam meg, mire nem képes a bosszu, a megtorlás; a nyulból oroszlánt, a gyávából hőst csinál. Az előtt ezt még magam sem hittem.

A legközelebbi vasárnapon előszedtem a nagynénem parfimos üvegjét, a bácsika Kárpátiját, a Juczi szobaleány froufrou sütvását s hozzá láttam a hadikészületekhez; annyira mentem buzgóságomban, hogy ugy a Kárpáti, mint a parfim meglehetősen megcsappant; ellenben szerencsésen beütöttem a toilette-tükröt s megrágtam vele a kis ujjamat; a froufrou

sütő vasat ötször melegítettem meg, de — nem lévén tükröm — mind az ötször megégettem vele hol az orromat, hol az orcámat, hol pedig a homlokomat.

Mit törődtem én most ilyen csekély sérülésekkel. A cél lebeget csak szemem előtt; tetszeni, hódítani akartam.

Ezer szerencse, hogy senki, sem volt nálunk odahaza, mert első lépésem a szerelem bizonyos sötét verme felé, rendkívül prózaiasan hiúsult volna meg.

Miután kívülről tökéletesen elegánsnak képzeltem magamat, egyet-kettőt köhintve, neki indultam a nagy utnak.

Utközben betértem egy virágáros üzletbe, hol az öreg kertész nénikétől megkérdeztem, vajjon melyik virág nyílt legutoljára, melyik tehát az újdonság?

A válasz a nénike részéről az volt, hogy: a bazsarózsa.

Kiválasztottam tehát a legnagyobb bazsarózsát, megvettem s feltűztem.

A néni első rendű Don Juan-t sejtve bennem, mit sem szólt az ellen, csupán jelentősen hunyorgatott a szemüvege alól, a mit én tetszés nyilvánításnak vettem. Az utczán mindenki rám mosolygott, amit én jó előjeleink vettem. Szerencsére vagy szerencsétlenségemre közel is volt a B... ék háza.

Mielőtt a kapun benyitottam, még egyszer meghuzgáltam a kabátom szélét, az ingallérom hajtását még egyszer végigsimítottam, s a néhány jól bemagolt bókot emlékembe idézve —

melylyel a rohamot kezdeni fogom — (jóllehet reszkettem arra a gondolatra, hogy hát ha nem lesz elég mer-szem Rózsikát megszólítani) benyitottam. A nagy drukktól vaczogott a fogam s mellé csurgott rólam a verejték.

Annyira csinos lehettem, hogy a B... ék kis Pepi kutyája sem ismert meg, mert elkezdett erősen vakkantani, s hiába piszegettem, nem hagyott félbe vele.

A kutya-ugatásra aztán ki szaladt ki más, mint Rózsika. De »Oh irgalom atyja, ne hagy el!« a mint meglátott olyan kaczagban tört ki, hogy ijedtemben minden bókot elfelejtettem. S midőn láttam, hogy kaczagva anyjáért beszalad: ucu, vesd el magad — szervusz kapufélfa, rohantam haza.

A mint hazaértem, nagynénem már otthon volt, s éppen az eltört tükröt nézegette. A mikor engem meglátott, össze csapta a kezét s csak annyit mondott: »Mit csináltál te szerencsétlen!« s vitt a másik szobába, (melyet hazajövet kinyitott) a tükrökhöz. S milyen képet, láttam én abban? A magamét, de hogyan?! Egek!

A bajszom egyik vége hajszra, a másik cselőre állt, az ingallérom piros volt, (a vértől, mely az elvágott kisujjból tapogatás közben rémázódott) s az ábrázatomat öt sebhely diszíté (a frufrou-sütő vas kegyelméből) ugy néztem ki mint valami párbajhős, kinek bátorságát, ötvágás hirdeti.

S kérdik önök, mi lett, a bazsa rózsával? Sajnos — csufos megfutamodásom közben-elpártolt, tőlem.

a nemzet a szabadelvűség teréről levezettetni, mert a szabadelvűség volt e nemzetnek mindig fejlesztője és fentartója. (Igaz; Ugy van;) Ettől eltérni és a reakció felé menni nézetem szerint a nemzetre nézve végzetlenül végzetes lehetne. (Ugy van.)

Meg kell gondolni, hogy a nemzet és a haza viszonyai között mi a helyes, mi lehető még ha elvileg helyes is valami? Nem szabad elindulni szép hangzású eszmék után. Nem szabad megragadni egy jelmondatot és azután indulni, a míg meg nem fontoltuk, hogy hazánk viszonyai közt áldást hozna-e ez reánk, mint magyar hazánkra, pedig sirját siet annak megásni. (Igaz; ugy van;)

Nem tagadom, az vonatkozik a nézetem szerint is a visszamenés azon némely irányzatára, a melyet nemzetünknek — hála Istennek — nem nagy mértékben látunk: a második pedig vonatkozik arra, midőn némelyek viszonyaink között az általános szavazatjogról, az internacionális szövetezetelekről és más hasonlókról beszélnek. (Ugy van!)

Természetesen nekünk azon kell lennünk, hogy a nemzet készségét, vért és vagyont áldozni, megtartsa mindig akár külelenség jönne, akár pedig — bár reményem, nem fog bekövetkezni — ismét oly szomorú idők következzenek, hogy törvényei, alkotmánya, szabadsága volna fenyegetve. De viszont követnünk kell öseinket azon meg gondoltságban is, hogy mindig számot vessünk egy mi, mint utódaink e hazának belviszonyaival, más államok viszonyaival, de nem szabad megfélekednünk azon nem erőszak által teremtett, de a történeti fejlődésen a saját törvényeinken és nem csak az 1867-iki kiegyezésen nyugvó viszonyról sem, a melynek a közös fejedelem után a magyaroszlák monarchia másik államával szemben vagyunk. (Igaz, ugy van.)

Ezek azok, a miket szerintem e nemzetnek a jövőben nagyban és egészben követni kelle; de lássuk már most, hogy minő áramlatokkal találkozunk. (Halljuk, haljuk!)

A szabadelvű pártról nem beszélek, mert hiszen azt körülbelül mindig ez az irány vezette, és mert az ma is ezen irányban halad. (Igaz, ugy van.)

Látunk azonban egy keletkezésben levő, reményem, csirájából nagygyá nem is növekedő pártot, a mely főleg az egyházpolitikai kérdésekben akarja hátravinni a nemzetet, és a melynek egyesei nem átalják az ország határain kívül levők előtt bepanaszolni nemzetünk (Ugy van!) és az ország határain kívül levő rokon reactionarius elemeknek segítségét hívni maguk mellé. (Igaz! ugy van!)

Gondolom, erről többet szólni felesleges. (Igaz! Ugy van!)

Van egy másik irányzat is, a mely azt mondja, hogy az 1867-iki kiegyezés jó, de a jogok, a melyeket ad, megvonatnak a nemzet-től, a törvények, a melyek rajta alapulnak, nem tartatnak meg: pedig nem hiszem, hogy a ki őszintén körülnéz Magyarországon, az ne ismerné el, hogy Magyarország alkotmánya ugy tiszteletben nem tartatott, törvényei ugy meg nem tartattak, még legdicsebb nemzeti fejedelemünk alatt sem, mint épen 1867. óta. (Igaz! Ugy van! Élénk helyeslés és éljenzés.)

Van még egy harmadik irányzat is, a mely, ugy tudom, mint sok más helyütt, itt választóim némely részénél is él, a mely azt mondja: az 1867-iki kiegyezés rossz, azt meg kell változtatni, ha a nemzet élni akar; és nem kell félni, hogy abból, Isten tudja, a jelenlegi viszonyoknak minő megzavarása következne, mert hiszen, ha a nemzet többsége kívánja, a király a szentesítést, meg nem tagadhatja, vagy ha megtagadná a szentesítést ez már mutatná hogy ismét ámitották és a nemzetnek nincs alkotmánya. Megengedtem, el lehet menni az alkotmányos érzelmű, a szabad irányt szerető embernek e tekintetben a legszélsőbb határig; én részemről nem idegenkedném még azon teoriától sem, a mely, igaz, egy angol nagy államférfi, Brugham fejtett ki, hogy egy nemzetnek mindig joga van minden eszközt megragadni, ha megsértik törvényeit és alkotmányát, sőt akkor is, ha megsértik törvényeit és alkotmányos uton ismételtlen kifejezett kívánalmait megtagadják; a mihez azonban azt is hozzáteszi, hogy ekkor is megfontolandó, hogy egy ily

küzelemnek van-e sikerre kilátása és ha van, az a cél, a melyet elérni akar a nemzet, elég fontos-e arra, hogy azért kitegye magát azon szenvedésnek, azon óriási veszteségnek, a melylyel az ily küzelem még győzelem esetében is jár. (Igaz! Ugy van!)

Amde ezt a mi helyzetünkre, ha nem akarjuk szemünket behunyni hazánk viszonyai előtt alkalmazni szerintem nem lehet. Hiszen már a pragmatika sanktiót beigtatott 1723. törvény szerint mi a monarchia másik államával egy és ugyanazon uralkodó alatt állunk és ezen uralkodó és annak dinascziája ezen országokat mint elválaszthatlanokat bírja és épen ezért ezek együtt kötelesek az ő trónját és egymás biztonságát megvédeni. (Igaz! Ugy van!)

Már most nem kell-e azt átlátnunk, hogy ennek alapján vannak a monarchia, bár egymástól teljesen független, két állama közt oly kérdések, a melyeknek egyoldalulag, az egyiknek kívánságára való megváltoztatása a másiknak jogos érdekeit sértené. (Igaz! Ugy van!)

Ugyan mit mondanánk mi, ha az elfogadása mellett a szomszéd Ausztriában, hol, sajnos, most sok furcsa irányzat úti fel fejt, egy többség képződne azokból, akik ma is hirdetik, hogy minket mennyire nem szeretnek és ezek azt mondanák, hogy mi alkotjuk a nemzet többségét, mi ezt kívánjuk és a törvényt a fejedelem tartozik szentesíteni? Mit mondanánk hozzá, ha ennek alapján királyunk szentesítene egy oly oszlák törvényt, egyoldalulag, a mely érdekeinket sérti? (Igaz! Ugy van!)

Higgyék el uraim, tudom én azt, hogy ma Magyarországon forradalmat csinálni, vagy csak elő is készíteni senki sem akar; nemcsak tudom, de ott, a hol nem jó barátaink az ellenkezőt hirdették, én ezzel mindig szembe is szállottam. (Éljenzés.)

Amde helyes dolog volna-e egy nemzetnek, a mely — mint jeleztem — és talán történetileg is bebizonyítottam és mint érdemét tüntettem ki, a jog, a törvény és az alkotmány védelmére mindig kész a legelkeseredettebb küzelembe is belemenni, egy ily nemzetnek közvéleményét elégedetlenné tenni akarni — mert mindenki nem foglalkozhatik ezekkel a kérdésekkel — annak állításával, hogy törvényei meg nem tartatnak, vagy azzal hogy tannak lehetőségét hitetni el, mely azután adandó alkalmal azon meggyőződést vihethé lelkébe, hogy ime, tehát csakugyan csalás volt minden alkotmány? (Élénk tetszés és helyeslés.)

Nem kételkedem én egy cseppet sem azoknak hazafiságában, a kik ezen irányzatot követik, de azt tartom, hogy ezen irány veszélyes, a hazára nézve káros és hogy nagyon káros lenne akkor, ha az csakugyan magához tudná ragadni a nemzet többségét. (Igaz! Ugy van!)

És bizony nagyon jó volna ha meggondolnák azt azok, a kik ezt az irányt vezetik, ha meggondolnák és szétnéznének, hogy kik azok, a kik részint benn a hazában — ő rajtuk kívül — részint pedig a haza határain túl is, ugyancsak ezen viszonyok megbolygatásán igyekeznek, mert akkor látni fognák, hogy azok itt és ott a magyar nemzetnek, a magyar államnak nem csak nem barátai hanem esküdt ellenségei. (Élénk helyeslés.)

E mellett meggondolnák még azt is, hogy mily nagy szükség van hazánknak arra, hogy viszonyai nemcsak konszolidáltak legyenek, de mint ilyenek is ismertessenek hiszen annak, hogy ezt elérni sikerült köszönhetjük nemcsak azt, hogy pénzügyeinket rendezni lehetett, hanem ennek köszönhetjük azt is, hogy hazánk, ma, ha szinte az oszlák-magyar monarchia másik államávali törvényes összeköttetésben is, de mint magyar állam számít Európa politikájában. (Igaz! Ugy van!)

És nézzünk széjjel, vajjon, valahányszor oly jelenség mutatkozik, a mely arra magyarázható legalább, hogy viszonyainknak ezen konszolidáltsága inogni kezd, kik azok, akik hazánknak és nemzetünknek ellenségei. (Igaz! Ugy van!)

Hogy meg fogják-e ezt gondolni, vagy nem, azt én természetesen nem tudom, de tudok egyet és ez az, hogy nekem és mindazoknak, akik e véleményben osztoznak, kötelességük minden más irányzattal, nemcsak a gyűlések termében, nemcsak hirlapilag, de mindenütt, a szociális téren is magyarázólag, értelmezőleg

szembeszállani. Nem ugy értem, hogy tegyük mi is azt, amit velünk szemben tesznek: gyanusítsunk, rágalmazzunk, személyeskedjünk, nem, de az észnek és igazságnak a fegyvereivel igyekezzünk meggyőzni azokat, a kiktől hazánk sorsa függ, hogy az az ut, amelyen némelyek vezetni akarják, örvénybe visz. (Igaz! Ugy van!)

Mert hiába, szép a vért és vagyont áldozni, készen lenni a hazáért, de hála Istennek, ma már erre ritkán kerül a sor; de épen oly fontos, a mint ezt történelmünk is igazolja és gyakran lehet rá szükség, a körülményekkel megalkudni tudni, feláldozni, ha kell, oly eszméket és nem lépni oly eszmék mellett a sorompóba, a melyek meglehet mindnyájunknak, mindenestre sokaknak a keblében és részben az én szivemben is élnek. (Élénk tetszés és helyeslés.)

Most még csak egyet, mielőtt hosszú beszédem végére érnek. (Halljuk! Halljuk!)

Mindenki tudja, hogy az 1848-iki események után mennyit szenvedett e nemzet, de rövid évek elmúltával szenvedett hatalmában, tekintélyében a dynastia is. Sok a veszteség, mely ért minket, érte a dynastiát, de mind-e veszteség javára fordulhat nemzetünk jövőjének és a dynastia jövőjének, ha egy tanuságot nem csak ma, de folytonosan megtartunk; és ez az, hogy Magyarország boldog, fejlődő és szabad nem lehet másképen, mint egyetértésben és együttérzésben a koronás királylyal (Élénk éljenzés.) és az általa vezetett dynastiával (Élénk éljenzés), de viszont, hogy a dynastia is hatalmas és birtokában nyugodt csak akkor lehet, ha alatta egy kielégített, szabadsága és alkotmánya iránt magát biztonságba érző Magyarország van. (Hosszas, élénk tetszés és éljenzés.)

Ez a tetszés vezette az 1867-iki kiegyezést, a melynek egyes tételei ellen lehet kifogást tenni, tettem én is, hiszem, hogy némely részét lehetet volna kedvezőbbben is megcsinálni, de hogy a mely alatt Magyarország fejlődni gyarapodni erősödni tud, ezt majd 30 éves tapasztalás bizonyítja. (Igaz! Ugy van!)

Epen ezért azt hiszem, hogy ezt könnyelműen bolygatni, ellenségeink öröme, bár, — megengedem — jó és hazafias szándékból bolygatni, nem helyes, nem hazafias cselekedet. (Ugy van!)

Meg van az az érzélem ma is nálunk a mit jeleztem, a nemzet és a koronás király egyetértésének szükségéről; (Igaz! Ugy van!) meg van ma is a koronás királyunk által vezetett dynastiában, a miről ő Felségének legutóbbi tettei és nyilatkozatai is tanuskodnak. (Élénk tetszés és ugy van felkiáltások.)

De nekünk, uraim, ha nem máról és holnapról akarunk beszélni, nem elég az, hogy most így van és így lesz a közel jövőben is. Nekünk, ha azázadokat is akarunk hazánknak és nemzetünknek, akarnunk kell, hogy ez az érzélem mind a két félen mindig eleven legyen és erre, uraim, csak ugy hathatni, ha mi a magunk részéről és utódainak is, azt, hogy érezzük ezt ereinkben, tetteinkkel is folytonosan bizonyítjuk, mert csak ez ad azután jogot arra, hogy elvárathassék mindig, századok multán is, a dynastiától, hogy ő is érezze a másik igazságot, a melyet említettem, sőt ez ad jogot arra, hogy, ha valaha ott ez érzés megcsökkenék, annak felelevenítését követeljük is. (Igaz! Ugy van!)

Ime, t. választóim, elmondtam teljesen kiöntve lelkem belsejét, a mit mondani akartam. Lesz-e hatása és eredménye, ezt nem tudom. Meglehet, ugy fogják venni — s talán igazuk is lesz — mint egy elvénült ember rémlátásait; az is lehet, hogy megtámadnak érte, s még be is teljesehetnek rajtam az a magyar példabeszéd: Mondj igazat s betörök a fejed. Lehet, de én ezzel nem törődöm, mert, mint az elején is mondtam, ugy érzem, hogy kötelességem volt ezeket elmondani, könnyebben mondhatam el, mint sok más ember, mert koromnál és megfutott pályámnál fogva talán már csak azzal nem fognak gyanusítani, hogy stréberkedem, (Derűtség) hogy hatalom és kitüntetésekre vágyódom. (Élénk derűtség és éljenzés.)

Ismétlem, kötelességemet véltem teljesíteni; Önök, t. választóim, egy évnél rövidebb időnek leforgása alatt, mert hiszen jövő februáriusban a jelen országgyűlés tartama lejár, fognak ha-

tározni és itélni felettem. Itéletök, bármi legyen, én csakis arra kérem, a mire a más alkalommal is kértem és mindég kérni is fogom, hogy legyenek arról meggyőződve, hogy az én barátságom Önök iránt, ragaszkodásomhoz, szülővárosomhoz semmiféle határozatuk által sem meginogni, sem meggyengülni nem fog. (Szünni nem akaró élénk tetszés és éljenzés.)

A beszéd nem keltett semmi hatást s még a teremben, a beszéd folyama alatt lehet elégedetlen hangokat hallani. Alig négy öt helyen lehetett a beszéd alatt hallani egy két éljenzést, vagy gyenge tetszést.

Még a befejezésnél is hiányzott a lelkesedés.

Hlatky Endre a beszéd után megköszönte Tisza Kálmán, hogy választói közt megjelent s megtartotta beszámolóját.

Ezután ugy Tisza Kálmán, mint az összegyűlték elhagyták a Fekete Sas-t s véget ért a nagy ünnepély kimagasló része.

A disztrakoma.

A beszámoló beszéd után diszebédre gyűltek össze Tisza tisztelői.

Tisza Kálmán belépésekor éljenzéssel fogadták s a cigány a »Vékony deszka kerítés« és »éljen Tisza Kálmán«-nótákat játszott. Az ebéd mentje a következő volt:

Csirke leves.

Kocsonyázott, hideg felszelt.

Marhahus körözve.

Friss töltött káposzta, sertés sülttel.

Cseresznyés és krémes lepény.

Malacz és libasült, ugorka salátával.

Földi eper.

A harmadik fogásnál Beóthy László főispán emelkedett fel s ősi szokásként az első tóztban éltette a királyt és a királynét.

Utána, Hoványi dr. főorvos emelt Tiszára poharat s köszöntőjében méltatta érdemeit és biztosította Nagyvárad polgárainak »generálishoz« való tántoríthatlan ragaszkodásáról. Örléi Kálmán reminiscenciákba bocsátkozott s beszélt az akkori körülményekről mikor Tisza a képviselő lett s összehasonlítást tett azon viszonyok között, amelyek a kormányelnöki szék átvételekor s lemondásakor uralkodtak s az ő miniszterelnökségét újabb történetünkben »korszak alkotónak« nevezte. Örléi beszéde után dr. Friedländer kért szót s biharvármegyével szemben, nagyváradnak vindikálta Tisza birásához a jogot, mert — ugymond — itt született s már hosszú évek óta a mi képviselőnk. Utána Terényi országgy. képviselő, a szíves vendéglátást köszönte s éltette Tiszát, ki nemcsak Biharvármegye, hanem az országnak is »legnagyobb« fia.

Terényi után Tisza állott fel, a következő tartalmu beszédet tartotta. Három erő van, amely a népek boldogulását előmozdítja s e három erő az ipar, kereskedelem és a mezőgazdaság.* Ezen termelési ágak közül egyik, vagy a másik részben előnyben, így biharvármegyében elsősorban még mindig a mezőgazdaság, Nagyváradon pedig a másik kettő. Nagyvárad és Biharvármegye ezért van egymásra utalva, mert éreznünk kell, hogy bármely termelési ággal foglalkozók ott találják meg a boldogulást, hol mind a három megvan. Ezért poharát, Biharvármegye és Nagyvárad együttműködéséért üríti.

Ezután a közönség kérésére Mikszáth, egy humoros, sikerült tóztban Sal Ferenczet éltette.

A diszebéd után a kaszinóba vonultak, az összes megjelentek és itt feketekávéztak és fagyaltotztak.

Tisza éjjel 11 órakor utazott el.

Tisza-labdacsok.

Megvolt a beszámoló. Szólt a nagy ágyu. De csak füst támadt utána, mert vaktöltés volt.

Az Ullmann-csoport, amint szatócsokhoz illik ettől is kapkodták a fejüket. Egyébb baj nem történt.

*

* Hát a műveltség s tudomány?

Beszámoló alatt majdnem kongott a Fekete Sas nagyterme és egyre jártak-keltek Tisza Kálmán »rajongó tisztelői« az általános figyelmetlenség közepette, melyet csak akkor szakított meg a megyei és a városi tisztviselők helyeslése, ha Beóthy László főispán harsány szóval rázendített egy-egy »ugyvan« kiáltásra. Enélkül Tisza K. beszéde »pusztában elhangzó szó« marad.

A végén hangzott kétszer bártortalanul az éljenzés.

Goldstein Számi, aki ott volt a beszámolón, a Fekete Sas előtt össze csapta a kezét a nagyvárad választók »hálátlansága« miatt, akik távollétükkel tündököltek.

A Számi gyerek ezen annyira a búbánatnak adta magát, hogy elkezdte dalolni a »Grosswardein« kuplét:

*Tisza Kálmán azt üzen' — — —
Elfogyott a regimen' — — — . . .*

El biz' az. Az iparosok közül például mindössze ketten voltak jelen, a többiek nem akartak kötélnék állani.

Beszámoló után Tisza Kálmán táborokara fűrödni ment a Körözsebe.

— Bizonyosan Tisza beszédét mossák le magukról; mondta egy szellemes nézője a — szabadelvű lubiczkolásnak.

Tisza Kálmán az talán csak otthon mosakodott.

Azalatt néhány kormányparti választó taksálta a beszámoló beszédet. Természetesen nagyra voltak »Magyarország legnagyobb fiá«-nak az eszével.

— Mégis csak okos ember ez a Tisza; jegyezte meg az egyik settenkedve. Négy év óta semmit sem tett, mégis be tud számolni.

— Hogy ne tett volna! Nagyvárad most másodosztályú város.

— Az ám! Nagy előléptetés: azelőtt első püspöki város volt.

— Büszkék lehetnek az ellenzéki férfiak, hogy ők is résztvettek a Tisza hódolásban.

— Hogy — hogy?

— Hiszen rajtuk is behajjták, a berendettek napidijait és utiköltségeit.

A Rózsabokor előtt, hol a disztrakomát tartották nagy sürgés-forgás volt. Kocsikat küldöztek a választókért, hogy ha már elmaradtak a beszámolóról, jöjjenek hát legalább — enni. De szörnyűség! A legnagyobb része betegét jelentett s csodálatos, majd mind, *gyomor fájással* állt elő.

Mi Tisza Kálmán Nagyváradon (a szülővárosában) és mi Debreczenben (a kálvinista Rómában)? Nagyváradon bálvány, ki előtt leborulnak azok, akiknek megsugta, mennyit tett ő szülővárosáért! Más emberfia erről mit sem tud.

Debreczenben pedig vallásos férfi, ki a »választók« nevű bálvány előtt leborul.

Tiszát a banketten megtették síami ikreknek. Friedländer ugyanis tóztjában önmagával veszekedett, vajjon Tisza Kálmán Biharvármegyéé, vagy Nagyváradé és melyik fele, a jobbik vagy a bal, a felső vagy az alsó fele jut-e belőle egyiknek vagy a másiknak.

— Egyiké se! kiállt közbe egy horizü hang. *Tisza Kálmán senkié, csak önmagáé . . .*

A pápa allokucziója.

Az allokuczió, a melyet XIII. Leó pápa a jun. 22-diki titkos konzisztóriumban tartott, hű magyar fordításban így hangzik:

Tisztelendő Testvérek!

Azon alkalomból, hogy kötelességünkben kifolyólag gondoskodunk az elárvult templomokról és hogy kiegészítjük a ti kollégiumotokat, mindenekelőtt közölni akarjuk veletek elhatározásunkat, a mely nézetünk szerint nem csekélylyel elő fogja mozdítani a kereszténység érdekeit.

Az anyaszentegyház sohasem habozott

ugyan visszahívni és meghívni azokat, a kiket vagy a lélek kétkedése, vagy pedig a szellem tévedése áldatlanul kiragadott öléből, de az utóbbi években az előttek jól ismert körülményeknél fogva még fokozódott az egyház ezen buzgalma, és már is megadatott nekünk az óhajtott gyümölcsök előzét élvezni, a mely táplálja reményünket és fokozza a cél elérésére irányuló buzgalmunkat, kivált azért, mert az egyháztól különvált népeknél szaporodnak félre nem érthető jelei annak, hogy máris jóindulattal viseltetnek Szent-Péter széke iránt és ő reá tekintenek, nem minden vágy nélkül, hogy megújithassák a vele egykoron létezett összeköttetést.

Ha mi eddig apostoli szeretetünkől indítatva terveztünk és munkálkodtunk ez ügyben úgy, nagyon jól megfontolva mindent Isten színe előtt, valóban még sokkal hathatósbab segítséget akarunk nyújtani szóval és tettel azoknak, a kik az igazságban Krisztus országát keresik. És mert a keresztény tannak legfontosabb pontja és mondhatni alapja az egyház teljes ismeretében foglaltatik, ezért elhatároztuk az egyháznak, az isteni rendelésből folyó képét és alakját nyújtani, első sorban azon szándékkal, hogy világosan láthassa mindenki az egységnek azon csudálatos ismertető jelét, a melyet Isten adományozott neki.

Valóban, a ki közelről tekinti és szemléli az egyházat, úgy, a mint ezt Isteni Alapítója óhajtotta és az apostolokra hagyta, a mint azt Kelet és Nyugat szent atyái és tanítói mindenkor előadták, a mint ősrégi idők óta mindenféle emlékek ábrázolják: Annak az isteni kegyelem segedelmével kettőt kell elérnie. Először is, a mi a disszidenseket illeti azt, hogy ösztönöztesse és megerősítsesse az egység felkeresésére, másodsor pedig, hogy azok, a kik már részesei ezen jótéteménynek, ezt többre becsüljék és buzgóbban ápolják.

Ezt az elhatározásunkat legközelebb keresztül is visszük egy, az összes püspökökhöz intézendő enciklikában és Mi jónak találtuk ezen iratot szent Péter és Pál apostolfejedelmek oltalmára bízni, a kiknek szabályai, fáradozásai és vére által az egyháznak, Krisztus ezen egyetlen arájának őskora dicsőségesen megszenteltetett.

Miután közöltük veletek ezeket, Tisztelendő testvérek, a ti kollégiumotok felé fordulunk. Mi pedig méltóknak találtunk néhány férfit ezen tiszteletre, a kik, kitüntetvén szívök és szellemök erejüket, bizonyoságot tettek a szent szék iránti buzgóságukról, hűségükről és hódolatukról, és a kik különösen kiváló érdemeket szereztek a szentszék körül különböző kiküldetések és megbízások teljesítéséért.

(Következnek a kinevezett biborosok nevei.)

A nagyváradi róm. kath. iskolák idei eredménye.

Mint minden évben, úgy most is az iskolai záróvizsgálatok végén, Dencs János t. kanonok, esperes-kerületi tanfelügyelő s iskolai igazgató a névnapiján tisztelgésre megjelent tanítókat vendégszerető asztalához hívta. Így jelent meg a tantestület a t. kanonok urnál e hó 25-én is. Az ötödik fogásnál felállott: Ember György s felköszönté a Jézus szíve szerint való derék esperes-plébánost, kívánván, hogy őt az egyház és haza dicsőségére Isten sokáig éltesse. Az ügyes tóztot lelkes éljenzés követé, mely után felállott Dencs János s a következő beszédben méltatta a tanítók ügyszeretetét és szorgalmát:

»Lelki örömmre szolgál a tanító uraknak azon ünnepélyes kijelentést tehetni: hogy mind a zárvizsgálatokon, mind pedig a hivatalos látogatások alkalmával, úgy a városi, mint a kerületemhez tartozó vidéki iskolákban, a törvény kívánta felszerelést, megfelelő rendet, ernyedetlen szorgalmat és meglepő dicséretes szép sikert és eredményt tapasztaltam, és hogy az iskolai év folyamán a tanfelügyelőségem vagy igazgatóságom alá tartozó iskolákban egyetlen egy eset sem merült fel, mely iskolákra legkisebb homályt vetett — avagy a szülők és tanügybarátok bizalmát legkevésbé megingatta volna, — sőt ellenkezőleg iskoláink jó hírre — széles körben elterjedve, — iskoláink látogatottsága, ne mondjam túltömötsége s mindenfelől hangoztatott dicsérete, a legméltóbb elismerés az általunk képviselt tanügy kezelésének kitűnő volta és virágzása iránt.«

»És ezt a dicséretes elismerést csakis Önök kifogástalanul vallásos és példás eljárásuknak, ernyedetlen szorgalmuknak, önfeláldozó és hivatásukat felismerő és lelkiismeretesen betöltő működésüknek tulajdonítom.«

»Fogadják ezért sz. egyházunk nevében legforróbb köszönetemet és annak készséges ígéretét, hogy az Önök kiváló szorgalmuk által ez iskolai évben is produkált dicséretes szép sikert és eredményt Bibornok-Püspökünk Ő Eminentijának, mint kegyurunknak és a vallásos nevelés — és tanügy legbuzgóbb pártfogójának magas tudomására jutatni az ő legbensőbb öröme és az Önök érdekében, mulaszthatatlan kötelességemnek fogom tartani.«

»Tanító uraknak pedig továbbra is buzgó működésükre a jó Isten boldogító áldását kívánom, legyenek megelégedettek és boldogok hivatásuk teljesítésében és kedves családjuk körében: jó egészséggel, hosszú élettel és sok szerencsével jutalmazza a mindenható Ég fáradságos munkájukat, előljáróik, a tanügybarátok és a szülők elismerésében leljék örömeiket és jutalmukat azon önfeláldozásért, — sz. egyházunk és kedves hazánk érdekében végzett fáradságos munkálkodásukért, mit méltólag jutalmazni csak a jó Isten tudhat. A hitoktató és tanító urakat a jó Isten sokáig és boldogan éltesse.«

A kedélyes lakomában 22 tanító és hitelmező vett részt; utána a jelen voltak azon óhajttással távoznak: adjon az Isten sok oly nemes lelkű és ügybuzgó iskolai igazgatót, mint **D e n c s J á n o s**.

TÁJÉKOZTATO.

Június 26., 27. A női-ipariskola vizsgálata és munkakiállítás, Sal Ferencz-utczán.
27-én. A régészeti és történelmi muzeum ünnepélyes megnyitása.
Julius 1. Aradi mérnökök és építészek utja Nagyváradra.

UJDONSÁGOK.

* **Tisza Kálmán tisztelgése dr. Schlauch Lőrincz biborosnál.** Tisza Kálmán ur tegnap a beszámoló után déli félegy óraker látogatást tett dr. Schlauch Lőrincz biboros és püspök ur Ő Eminenciájánál, hol mintegy öt perczig időzött. Délután négy óraker Ő Eminenciája kereste föl Tisza K. urat lakásán, de nem találván őt otthon, névjegyet hagyta ott.

* **Szent László király hermája,** mely az ezredéves műkiállítás egyik drága kincsét képezi, a szent király ünnepére, szombatra városunkba hozatott és itt a székesegyházban az egész nyolczad folyamában nyilvános ájtatoságra ki lesz téve, valamint a délelőtti s délutáni istentisztelet után csókra nyújtatik.

* **Fraknói Vilmos dr. cz. püspök ur** Ő méltósága ma d. u. városunkba érkezik, hogy résztvegyen a régészeti egyesület ünnepségén, melyen fölolvasást fog tartani.

* **Dr. Czobor Béla,** neves régész-tudósunk tegnap Nagyváradra érkezett, hogy a régészeti muzeum megnyitására jelen lehessen.

* **Kinevezések és előléptetések.** Beöthy László főispán a nyugalomba vonult R a g á n y Ferencz helyére megyei I. osztályu irnokká F e k e t e Pált, ennek helyére II. osztályu irnokká T y l l Imre járásirnokot nevezte ki. Magyar-Csékre pedig V i t á l y o s József m. csékei lakost nevezte ki járásirnoknak a főispán.

* **A negyedik általános osztrák katolikus nagygyűlés** előkészítő-bizottsága június 24-dikén juttatta Haller biboros herczeg-érsek útján a Szentatya kezébe hódoló iratát. Az okmány hangsúlyozza a katolikus nagygyűlések jelentőségét, különösen pedig a most Salzburgban tartandó reünio szükségességét és fontosságát. Végül a bizottság a Szentatya apostoli áldását kéri.

* **A kiskereskedők mozgalma.** A nagyváradai kiskereskedők mozgalma, a melynek célja a házaló kereskedés megrendszabályozása — már megemlékeztünk. A B á n y a y L. Béla elnökle alatt kiküldött bizottság most dolgozza ki a házalást eltöltő szabályrendelet-tervezetet, a melyet elfogadás esetén beterjesztenek Nagyvárad város közgyűléséhez. A bizottság a munkálatoknál figyelembe veszi az egész házaló kereskedés minden ágát s a szabályrendelet-tervezetben minden kereskedőnek az érdekeit megvédeni óhajtja. Mint halljuk, holnapután, vasárnap délutánra már kész lesz a tervezet s ekkorra összehívják az érdekeit kiskereskedőket a kereskedelmi és iparkamara helyiségében tartandó újabb gyűlésre.

* **Országos gyógyszerész kongresszus.** Az Országos gyógyszerész kongresszus, június 26-án és 27-én lesz Perczel Dezső belügyminiszter védnöksége alatt. A kongresszus lényegesebb programmpontjai a következők: 1. Megnyitó beszéd. 2. A magyarországi gyógyszerészet története. Előadó: Schedy Sándor 3. A gyógyszerészet fontossága az állam közegészségügyére. Előadó: Gallik Géza. 4. A gyógyszerészek képzése. Előadó: dr. György István. 5. Személyes jogu gyógyszerterek ügye. Előadó: Lukács István. 6. A magyar gyógyszerészek nyugdíjintézetének kérdése. Előadó: Lukács István.

* **A köztemetők rendezése.** A nagyváradai köztemetők rendezésének az ügye már nem új keletű s a belügyminiszter is érdeklődik iránta. Tegnap érkezett le egy leirata, a melyben ismételve meghagyja, hogy 3 hónapi időközökben értesítést küldjön a város a belügyminiszteriumnak a temetők rendezési ügyének állásáról. Tudvalevőleg az ősi és a Zöldkerti temetőket be fogják zárni s Olasziban a nagytemetőt, Ujvárosban pedig a Boné-kuti temetőt megnagyobbítják, kerítéssel veszik körül s egyébként is rendezik. A városi mérnöki hivatal e szükséges felvételeket már eszközölte s hozzá látnak a szükséges előmunkálatokhoz és a tervek elkészítéséhez. Őszre az összes munkálatok készen lesznek s megvalósíthatók.

* **Előléptetés.** Csóra György miniszteri számtiszt, a vallás- és közoktatásügyi miniszter számlenőrre nevezte ki. C s ó r a nagyváradai születésű s V a r j u, ide való görög kath. tanító fia. Szívvel üdvözöljük városunk e szorgalmas, nagyreményekre jogosító fiát, új állásában.

* **Vilmos császár emléke és a szocialisták.** Berlinből jun. 24-ről jelentik: A kyffhäuseri emlék leleplezése rendkívüli katonai óvintézkedések közt folyt le. Háromszoros gyalogsági kordon és száz méternyi közökben föllított lovasőrök ügyeltek az utakra. Ezeket az intézkedéseket azért tették, mert a szocialis-

ták azzal fenyegetőztek, hogy az emlék nem éri meg a leleplezési ünnepélyt. Egy másik verzió szerint azért rendelték ki a szobor leleplezéséhez a nagy katonai őrizetet, mert annak idején, amikor a Germania szobrot leleplezték le Niedervaldban, dinamitmerénylet készült az agg Vilmos császár ellen, ami csak azért hiúsult meg, mert a villamos gyújtószinór fölmondta a szolgálatot.

* **Az országos erdészeti gyűlés** a kiállítási ünnepélyek csarnokában augusztus hó 30. és 31. napjain fog megtartatni. Tárgysorozata lényegesebb pontjai a következők: Jelentés az országos erdészeti egyesület működéséről. A kopár területek beerdősítésének kérdése. (Előadó Tari Gusztáv.) A felsőbb erdészeti tanügy szervezetének kérdése. (Előadó Horváth Sándor.) Az erdészeti kísérletűgy szervezésének és tárgyainak kérdése. (Előadó Vadas Jenő.) Az országos erdészeti egyesület alapszabályainak módosítása. A Nagy Gyula által feltalált faátaló-készülék ismertetése.

* **Podmaniczky báró mentelmi ügye.** Közvetlenül a kapuzárás előtt terjesztette jun. 24-én a képviselőház mentelmi bizottsága jelentését a budapesti büntető járásbiróság ama megkereséséről, a melyvel Kasics Péter vádja alapján Podmaniczky Frigyes báró képviselő mentelmi jogának felfüggesztését kérte. A bizottság ez ügyben a következő javaslattal járul a Ház elé: A bizottság meggyőződést nyert arról, hogy Podmaniczky Frigyes országgyűlési képviselő a szabadelvű párt ez évi márczius 17-én tartott értekezletén oly kifejezésekkel bírálta panaszos eljárását, a melyek esetleg a becsületsértés tényálladékának megállapítására alkalmasak: ugyanazért, minthogy ezek megtorlása céljából illetékes bíróság szorgalmazza a terhelt képviselő mentelmi jogának felfüggesztését: javasolja a bizottság, hogy a Ház a fentforgó esetben függesztsze fel Podmaniczky Frigyes báró képviselő mentelmi jogát.

* **A közlekedés Oroszországgal.** Nagyvárad város kapitányi hivatala a m. kir. belügyminiszter 40099/896. sz. körrendelete alapján közhírré teszi, hogy az Orosz birodalom egész területe folyó évi február 12-ike óta cholera mentes, minélfogva az 1892. évi július 15-én 53061. sz. a. kelt belügyminiszteri rendelettel megszabott 5 napi orvosi észlelés kötelezettsége megszűnik. Nagyvárad, 1896. június 22-én. Ifj. R i m l e r Károly, rendőrkapitány.

* **A dijnokok ezredévi ünnepe.** A dijnokok országos egyesületének ezredévi diszközgyűlése július 11 és 12-én lesz Budapesten. A diszközgyűlés napirendje a következő: Július 11-én: 1. Elnöki megnyitó beszéd. 2. Paczona Antal (Budapest) ünnepi beszéde. 3. Órhalmy József (Szeged) alkalmi beszéde, továbbá 4. Rakisics Károly (Pancsova) és 5. Wagner József (Szatmár) alkalmi beszéde; 6. Elnöki záróbeszéd. 7. A vasuti dijnokok országos gyűlésének megnyitása. — Július 12. 1. Az alapszabályok első része 6., 7., 8., 9., 11., 13., 14., 15., 16., 20., 27., 28. és 29. §-ainak módosítása; 2. Indítványok.

* **Kérelem.** Többen figyelmeztettek arra, hogy „Arpád” című hőskölteményemre előfizettek, s példányaikat még sem kapták meg, felkérem az igen tisztelt előfizető gyűjtőket, miszerint az előfizetési ivateket a postai szétküldés eszközölhetése végett mielőbb beküldeni sziveskedjenek. Nagyvárad, 1896. június hó 25. **Dús László.**

* **Elfogott szülésznő.** D u n a s z e r d a hely községből három év előtt Szölgyénben költözött át Mészáros Janka szülésznő. Nem régebben általa lakott házban több gyermek-hullát találtak, mire a csendőrség megindította a nyomozást, s Mészáros Jankát Szölgyénben letartóztatva, elszállította Dunaszerdahelyre.

* **Körözött váradai czipész.** Gábor János nagyváradai czipész a csizma faldozás mellett a csalás és lopás engedély nélküli mesterséget is folytatta s e miatt összeütközésbe jutott a nagyváradai kir. törvényszékkel. Nehogy az összeütközésnek komolyabb következménye legyen, egyet gondolt Gábor János és elpárolgott, mint a kámför. A törvényszék most országosan körözötteti. Különös ismertetőjele a száján egy régi, vágásból eredt seb, balkarján pedig a neve és felette korona van tüvel kiszurkálva.

* **Meglopott kortina húzó.** Szintársulatunk ambiciózus zsinormestere, Pitter Vinceze színelőadás után egy kis műélvezetelt engedett meg magának, zenét hallgatott a »Bazár« kerítése mellett. De e kis élvezetet jó drágán fizette meg. Valamelyik ügyes zsebmetsző 25 frt értékű óráját ellopta s aztán úgy elhordta magát, hogy talán soha sem fogják megtalálni.

* **Boeskor tolvaj.** Szabó Imre általános tsermetésgnek örvendő csavargónak, szemet szurt egy bolt ajtaján csüngő boeskorpár. Levette hát s rongyos kabátja, mely lepel gyanánt szolgál a csizelt portékáknak, elfedte a boeskor párt is. Megugrott, de a boltos legény utána rohant s nyakon esipte a vakmerő tolvajt, ki ez uttal elszántságának is tanujelét akarta adni s bicskát rántott az vt el fogni akaró kereskedőre. Persze a »bicskás« czímmel szaporított tekintély, most a kóterben álmodik a boltajtókon függő boeskorokról.

* **Rövid hírek.** *Goluchovszky* gróf külügyminiszter, kit Ő Felsége tegnap délután kihallgatáson fogadott, nyári tartózkodásra a schönbrunni ugynevezett Stöckelbe költözködött. — *A színművészeti akadémia* 30 éves jubileumát üli folyó hó 27-én. — *Jégvihar.* Vasvárról jelentik, hogy ott tegnap nagy vihar volt, Rum, Ujlak, Oszkó és a szomszéd községek határaiban közepes jég esett. — *A pusztaszeri ezredéves emlék* alapkövének letételére nagy és előkelő társaság megy a fővárosból. — *Nagy borempészet.* Fiumében pénzügyőrök nagy borempészetet fődöztek fel. Egy régi fiúmei borkereskedő cég ugyanis 3500 hektoliter olasz bort akart vámfizetés nélkül kivinni. A bort természetesen lefoglalták s ekkor kitűnt, hogy a bor műbor. A céget igen jelentékeny büntetéssel sújtották. — *Gyorsírók kongresszusa.* Az eredetileg július 25—28. napokra tervezett »első nemzetközi Gabelberger gyorsíró-kongresszus« számos külföldi gyorsíró-egylet kívánságára szeptember 26—29. napjára halasztott. — *Villám a templomban.* Kulpin bács-bodrogmegyei községben május 21-én az evangélikus templomba a villám becsapott. Szétzúzta a templom összes ablakait, az éghető részeket meggyújtotta és a harangozót, a ki éppen előkészületeket tett az istentiszteletre, agyonsújtotta. — *Jegyzők kongresszusa.* A magyar községi és körjegyzők kongresszusa augusztus 3-án délelőtt lesz a kiállítási ünnepségek csarnokában. — *A montenegrói fejedelem* szombaton reggel kilencz órakor érkezik Belgrádba és kedden este nyolcz óráig marad ott. Fiai nem fogják Belgrádba elkísérni. — *Bécsben* gr. Clam-Martinitz dzsidás főhadnagyot ma a freudenauai gyepen baleset érte. Reggeli lovaglás közben át akart ugratni egy akadályon, elbukott és kifizcamította bal vállát. A helyőrségi kórházba szállították. — *A bolgár külügyminiszter,* aki tudvalevőleg visszalépné készül, elutazott Ferdinánd fejedelemhez Karlsbadba. — *Eltűnt gőzös.* A »Rahmanieh« egyiptomi postagőzös, mely vasárnap Saukimból Dseddába indult és már oda kellett volna érkeznie, eddigél nem érkezett meg rendeltetési helyére. A hajón van Gleichen gróf, a királynő lovászmestere. A gőzös fölkeresésére két hajót küldtek ki. A »Rahmanieh« gőzösnek ide érkezett csónakja azt a hirt hozza, hogy Saukimtól északi irányban 80 mértföldnyire a hajó gerince eltört. Egy hajót kiküldtek, hogy a Rahmanieht Fuegbe vonszolja. — *Gyárégés Moszkvában.* A cárok koronázó szent városában tűz ütött ki e hó 16-odikán a Bostondgiogle-féle világhírű cigarettagyárban. Az az osztály, hol a dohányt vágják és a cigarettagyár teljesen leégett; a gépek nagyrésztét a füst és a losolás teljesen tönkretette. A kár több mint 75.000 rubel.

SZÍNHÁZ.

A kis hőresög.

Ganaillott Leon — mulattató helyzetekben bővelkedő — ügyes bohózatán a »Kis hőresög«-ön mulatott tegnap a csekély számú közönség. A folytonos derűtséget különösen Vendrey játéka idézte elő, ki pompás alakítást csinált az urát játszó inas szerepéből. Kivüle még Áldor Juliska volt ki ügyes játékaival s különösen pompás énekszámáival, az »Ernoni« betetért zajos tapsokat kapott. Rózsahgyi, Barios, Kantay, Szentgyörgyi, Leövey hozzájárultak játékuikkal a sikerült ensembléhoz. — (P. J.)

EGYESÜLETEK.

Dalpróba. A »zene egyesület« dalárdája tudvalevőleg közreműködik a muzeum felszentelési ünnepélyen. Tegnap tartották meg az utolsó próbát s valóban dicséretére válik Belezna y Antal karvezetőnek, az praeciz, öszszevágó betanítás, melylyel e dalárda dícselkedhetik. Impozáns módon jutnak érvényre az egyes akkordok s minden elfogultság nélkül mondhatjuk, hogy e két énekszám, — a »Szózat« és »Himnus«, a műsor legkiválóbb pontjai közzé fog tartozni.

Igazságszolgáltatás.

Érdekes ítélet. Reiner Arthur, 17 éves kereskedősegéd, ez évi márczius hóban megjelent Boros Mór, Fischof Sándor és Szalay Gyula kereskedőknél, a kiktől aztán azon ürügy alatt, hogy a Politisches Volksblattnál dolgozó fivére révén 4 frtos kiállítási bérletjegyeket fog szerezni, összesen 160 forintot kicsalt. Miután a fiatal csaló az ígérését nem teljesítette, hanem a pénzt saját céljaira fordította, nevezett kereskedők ellene panaszt emeltek a budapesti büntető törvényszéknél, amely tegnap foglalkozott az ügygel.

Dr. Gruber Lajos kir. alügyész mint közváltó, kétrendbeli csalás büntette és egy rendbeli csalás vétsége miatt kérte Reinert elítélni; a törvényszék azonban Eördögh András elnöklété alatt fölmentette Reinert az ellene emelt vád alól, még pedig azért, mert a csalás megállapításánál megkivántatik a ravasz fondorlat, vádlott pedig csak egy nagyon közönséges mesével állott elő, amely csupán a tapasztalatlan vidéki parasztot ejthette tévedésbe, de nem Budapesten lakó kereskedőket, akik eszerint a legnagyobb gondatlansággal jártak el. Már pedig a törvényszék nem azért létesült, hogy a gondatlan emberek gyámja legyen, ezért a vádlottat föl kellett menteni.

A közváltó, valamint a panaszosok is az ítélet ellen fölebbezést jelentettek be a vádlott terhére.

Meggyalázott magyar lobogó Szoboticán majálist tartottak az odaváló iskolás fiúk s magyar zászló alatt vonultak ki az erdőbe. Stamperger Antal ügyvédjelölt, a ki akkor éppen a községben tartózkodott, találkozott a mevettel s elkérte egyik fiutól a lobogót. Másnap este Varasdinba ment, s elvitte a zászlót a vad emberhez czimzett koresmába, a hol a vendégek szemeláttára darabokra tépte. Aztán el akarta égetni a foszlányokat de ebben az egyik vendég megakadályozta, s a hitvány embert kidobta a koresmából. Az eset a varasdini törvényszék elé került, mely Stampergert a magyar zászló meggyalázásáért s botránys maga viseleteért másfélhónapi fogházra ítélte, hetenkint egy napi böjtöléssel.

REGENY-CSARNOK.

Tom és én.

Irta: I. van Woude. 52

És amikor az ur ezt mondta, egyet sóhajtott. Ez minden, amit erről a dologról tudok.

Lotti ezt a régi cselédek szokásos bőbeszédűségével hadarja; azután pedig megáll, mintha többet szeretne megtudni a dologról.

— Ez több mint elég; mondom én rá hetykén, mire Lotti eltűnik.

Vajjon szeret-e még? kérdelem magamtól, mialatt a nappali szobába visszatérek. Igen ám, miért is sohajtott akkor a Tom? Azután miért nem hagyta a vázát becsomagolva s elzárva?

Oh, a szerelem oly könnyen elhisz valamit, amit óhajt s remél; azért én is elhiszem azt. A tükör elé állva felébred bennem régi csintalanságom. Onnan még mindig a régi leány arcz mocsolyog vissza reám, a borzas fürtök közül, azokkal a nagy sötét szemekkel, a kis szájjal, mely Tomot egykoron annyira elbájolta. Kell, hogy szeresse még kis feleségét, amint én szeretem azt, aki a tükörből pajzánul reám nevet. Oh, ismerem én még varázshatalmammat és erősnek érzem magamat.

Most hallom a kaput; valaki jött. Bizonyosan Tom.

A lépcsőn nehéz léptek zaja hallatszik. Természetesen nem tudja, hogy megérkeztem, máskülönbén gyorsabban jönne föl.

A kandallónál állok, reá támasztom karomat és úgy a lámpavilág és a kandalló tűzének kettős fényözönében várom Tomot.

Nyílik az ajtó. Ő lép be. Azonnal észrevesz... és meghajtja magát.

Szívverésem eláll, azután majd megszakad oly rohamosan dobog, fejem szédül, szeretnék sirni...

De uralkodom érzelmeimen és magam is csodálkozom, hogy honnan veszem azt a nyugalmat melylyel Tom szavára hallgatok.

Hangja barátságos, de jég hideg. — Jakab megmondta már, hogy megérkezett. Hogy vagy?

Kezét nyújtja. Ismerem én erős keze nyomását sokkal jobban, semhogy ne érezzem, mennyire hiányzik ebből a kézzsoritásból minden meleg bensőség!

Mialatt őt nézem, feltűnik nekem, mily friss levegőt hozott a szobába és mily szépnek és férfiasnak néz ki. Ah, mily utolérhetetlennek, mennyire fölöttem állónak látszik nekem egyszerre ez az ember, akit én annyira kicsinyeltem.

— Köszönöm; válaszolok idegesen. Jól érzem magamat.

Azután egyszerre gunyos arcot vágok, anélkül, hogy magam tudnám, miért...?

— Megkaptad levelező lapomat? folytatja Tom ugyanazon nyugodt hangon, amely inkább elidegenít minket egymástól, mintsem haragja tehetné.

— Igen; felelek gépiesen. De mikor megkaptam, már mindenem készen volt az elutazásra.

— Oh!

Nyilván nem tudja már, hogyan folytassa ezt az érdekes beszélgetést; azután egyszerre, hogy végett vessen a kínos hallgatásomnak, azt az érdekes beszélgetést; azután egyszerre, hogy végett vessen a kínos hallgatásnak, azt kérdi: *Minek jöttél?*

Ez még idegesebbé és ingerlékenyebbé tesz, annyira, hogy vonagló ajkakkal nevetni kezdek.

— Azért, hogy vizáradást lássak; vetem oda válaszul.

Magam sem tudom, hogy jutottam erre a feleletre.

Ő meglepődve, félig fájdalmasan rám néz — azután elfordul.

— Ül le; nem vagy fáradt? ezzel széket tol mellém.

Kifogástalan udvariassággal bánik velem, de olyan udvariasság ez, melyből a halál jeges fuvalata, a kihalt szerelem fagya érzik ki... Nem, nem; az nem lehet.

Egy pillanatig megkap az a kívánság, hogy térdre omoljak előtte és úgy esengjek hozzá, hogy szeresen; de büszkeségem daczosan emeli föl ellene a szavát.

Nem, ha megalázom magamat előtte, hanem ha kihivom haragját, fogja ő feladni a azt a szerepet, melyet most játszik...

(Folyi. köv.)

TÁVIRATOK.

Agliardi biboros

Bécs, június 25. (Saját tudósítónk távir.) Abuccioli pápai testőr tegnap Bécsbe érkezett s Agliardinak ünnepélyesen átnyújtotta a bibor-noki zucchetto.

Izgalmas közgyűlés.

Debreczen, jun. 25. (Saját tud. táv.) Ma a város közgyűlést tartott, mely heves összekoczezanásra adott okot főispán s ellenzék között. Juhász Ignác az ellenzék nevében megtámadta a főispánt s követelték, hogy a tisztviselők fizetés emelésére vonatkozó javaslatot, mivel a meghívók később lettek szétküldve, csak 30 nap mulva tárgyalják, hogy a bizottsági tagok tanulmányozhassák e tárgyat. A főispán hidegen visszautasította az ellenzék e kérését.

sőt le is szavazták őket. Erre nagy felháborodással kivonultak a gyűlésteremből s óvást akarnak tenni, azon határozat ellen, melyben a fizetés emelést megszavazták.

Gyógyszerészek kongresszusa.

Budapest, június 25. (Saj. tud. távirata.) A magyarországi gyógyszerész egyesület 25 éves fennállása alkalmából, ma jubillaris közgyűlést tartott, melyen az ország minden részéből számosan vettek részt. A holnap tartandó kongresszuson Perczel belügyminiszter is megjelenezik s ő fogja megnyitni.

Orosz ujságírók.

Budapest, június 25. (Saját. tud. táv.) Az orosz ujságírók ma tisztelegtek Bánffy Dezső miniszter elnökénél szónokuk Illies, a magyarok iránti bámulatoknak s elragadtatásuknak adott kifejezést. — Dániel kereskedelemügyi miniszter lakására mentek ez tán, hol névjegyüket hagyták. Jókay Mórnál is tettek látogatást s ez arcképekkel s emlék sorokkal ajándékozta meg őket.

China Bismarcknál.

Fridrichsruhe, június 25. (Saját tud. táv.) Li-hung-csang kínai alkirály ma külön vonaton ideérkezett s meglátogatta Bismarck herceget.

Szenzaciós öngyikosság.

Szeged, június 25. (Saját tud. táv.) Szarics Károly szabadkai ügyvéd megőrült s egy erősebb roham alkalmával torkát elmetszette; mire rövid idő múlva kiszenvedett.

Közgazdaság.

Terjed a sertésvész. Nagyvárad város területén már teljesen megszűnt a sertésvész; a Schenker-tanyán az elkülönített állatok egészségesek. Biharmegye sok községében azonban még mindig pusztítja a járvány a sertés állományt s a birtokosok és a hatóság óvintézkedése vajmi kevés eredményt mutat. Ujabbban, mint onnét írják, Bagamér községben konstalták a sertésvést. A járvány fellépte nagy ijedelmet okozott a sertésekkel bíró lakosság körében. — Margitta községben szintén pusztít a sertésvész, s a község zárlat alatt van. Az előjáróság megtette az óvintézkedéseket a vész terjedésének megállítására. A július hó elején tartandó országos vásár alkalmából a sertésvásárt betiltották.

A külkereskedelmi mérleg május hónapban várokozás ellenére kedvezőre fordult. Az év eleje óta folyton hanyatlott a mérleg egyenlege, ezzel szemben a májusi eredmény fordulatot jelent. A kivitel összege májusban 65.7 millió forint volt (mult évi májushoz + 4.6 millió), a behozatalé pedig 61.5 millió (—4.9 millió.) Ekként tehát a mérleg 9.5 millió forinttal kedvezőbb s általában aktív egyenleget: 4.2 millió forintnyi kiviteli többletet mutat. A folyó év első 5 hónapjának eredményét ez a körülmény tetemesen megjavította, de mindazonáltal még mindig 14 millió passzivum terheli ezt az 5 hónapot. A mi a májusi javulást illeti, ennek ugyszólván egyedül Ausztria látja hasznát, mert azok a kiviteli ágak, melyek bennünket érdekelnek, most sem javultak, sőt ismét rosszabbodtak. Így az állatkivitel májusban újra csökkent 9 millió forinttal, a gabonakivitel 1 és fél millióval stb. Az emelkedés túlnyomórésze, 9 és fél millió forint a cukorkivitelre esik.

Nagyváradai hetivásár.

— Június 23. —

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1896. június 23-ik napján tartott vásárból eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza 6.20—6.— Kétszeres buza 5.30.—5.20. Rozs 5.20— —. Árpa 4.60—4.30,

Zab 5.40.—5.20 Tengeri 4.30—4.10 Borsó 14— Lencse 16.—. Bab 8.—. Köleskása 11.50 Burgonya 2.70 Lángliszt 12.— Zsemlyelisz 11.20 Fehérkenyér liszt 11.70 Barnakenyér liszt 9.20 széna fuvarral 2.60. Szalma fuvarral 1.70 Szalonna 51.— 6 kiló zsúpp-szalma 08 kr, 150 kgrm. alom-szalma 04 kr. 1 köbméter tűzifa. bikk 3.—, tölgy 2.80, cser 3.20. 100 kiló marhahus 52.—. Öntött gyertya 54.—. Lámpaolaj 50.—. Egy liter bor 6 50, uj 40. Pálinka 36 szilvapálinka 90, szesz 80. Egy métermázsa kő-só 10.70, nyers fagygyu —24, olvasztott fagygyu —36, szappan —25, birka gyapju 100 — magyar gyapju 40.—. Egy hektoliter ó-bor 40.— uj bor 30.—, méz 1.10, kemény faszén 1.80, puha faszén —, kendermag 9.50, köles 6.20 repce 0.00, dió 26.—, mogyoró —, aszu szilva 20.—. Egy kilogramm savanyu káposzta 14, szalonna 60, sertéshus 52, juh-hus 36, veres hagyma 14, fog-hagyma 32, bors 1.60, paprika 1.20 barnakenyér 9. Egy liter kőolaj 20, 1 mm. Bükköny 6.50 mm. Luczernamag 25 36. frtig, 1 mm. Lóhere 30.—42 1 mm Burgondi 24.

Marha ártáblázat 1896. június 23-ról egy pár első rendű jármás ökör 325—360 egy pár másodrendű jármás ökör 235.320, egy pár harmadrendű jármás ökör 135.190. 1 pár fejős tehén 80—220. 1 drb. vágó ökör 250 kgr. 75—85 1 drb vágó tehén 150 kgr. 62—65 1 drb. veres borju 8—14 1 drb. fél éves borju 20—32. 1 drb egy éves borju 30—60. két éves borju 35—85. 1 drb. hizott sertés —, — 1 pár fél éves sertés —, — 1 pár egy éves sertés —, — 1 pár két éves sertés —, —, egy drb. jó igás ló 65—95. 1 pár ökörbőr 20—25. egy pár tehénbőr 10—15. borjubőr 2—5, 1 pár lóbor 6—10. 1 pár juhbor 00.—.

Forgalmi kimutatás 1896. évi június hó 23-ról: Tiszta buza körülbelül 400 hltr, kétszeres buza 150 hltr, rozs 500 hltr, árpa 100 hltr. zab 100 hltr, tengeri 400 hltr, burgonya 800 hltr. Lásbas jószágok: Hizott sertés mintegy — drb, félhizott — sovány —, süldő —, malacz —, hizott marha 60, jármás ökör 3800, fejős tehén 1614, borju 1320, bivaly 70, juh és bárány 500 ló 3514.

Terménytőzsdé.

Budapest, június 25.

B u z a tavaszra, bácskai	6.42
> tavaszra, északi	6.43
> szeptember-októberre, bácskai	0.—
> szept.-okt.-re északi	0.—
R o z s tavaszra, bácskai	0.—
R o z s tavaszra, északi	0.—
T e n g e r i június-júliusra, bácskai	0.—
> jun.-jul.-ra, északi	0.—
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	10.45
> aug.-szept.re, északi	10.55

Bécs, június 25.

B u z a tiszai	7.25—7.56
> bánási	7.05—7.60
> bácskai	—0—0
> szokványúru ószre	6.95—7.50
B u z a szokványúru tavaszra	6.98—7.00
R o z s tiszavidéki	—0.0
> szokványúru tavaszra	—0.0
> szokványúru tavaszra	6.12—6.14
T e n g e r i magyar	4.00—4.01
Z a b, magyar kereskedelmi	6.45—6.55

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. június 25.

Magyar aranyjáradék 4%	122.75
Magyar koronajáradék	98.90
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	124.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	121.75
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	97.—
Italmérési jog megváltási kötvény	100.—
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	97.50
Magyar nyereséj sorsjegy-kölcsön	151.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	138.50
Osztrák járadék papirban	101.25
Osztrák járadék ezüstben	101.25
Osztrák járadék aranyban	122.75
Osztrák korona járadék	101.—
1860. osztrák államsorsjegyek	145.—
Osztrák magyar bankrészevény	955.—
Magyar hitelbank részevény	874.50
Osztrák hitelintézeti részevény	849.50
Osztrák-magyar államvasuti részevény	859.—
20 frankos arany (Napoleonador)	9.50
Német birodalmi márka	58.75
London vista	119.95
Páris vista	47.65
20 márkás arany	11.75

Szerkesztő postája.

Önkéntes káplárnak. Az egyik bevált. Kicsit megfésültük, megkeféltük, mert elegáns szalonba küldjük.

NAGYVÁRADAI SZINKÖR.

Pénteken, 1896. június 26-án,

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével

Este fél 8 órakor rendes helyárrakkal:

L I L I.

Énekes színmű 3 felvonásban.

Kezdeté fél 8, vége 10 óra után.

Holnap, szombaton, 1896. június hó 27-én

F R A G I O L A M O.

Tragoedia 5 felvonásban.

Felelős szerkesztő: CSIPPÉK FERENCZ.

Főtiszt. lelkész urak figyelmébe!

Szent László-könyvnyomda

részvénytársaság

papir-, irodaszer- és nyomtatvány raktárában

folyton kaphatók a következő

egyházi nyomtatványok:

Bevételi napló 10 iv	— — —	18 kr.
Kiadási » 10 iv	— — —	18 kr.
Egybekeltek anyakönyve (diósgyőri)		
10 iv	— — —	35 kr.
Kereszteltek anyakönyve (diósgyőri)		
10 iv	— — —	35 kr.
Meghaltak anyakönyve (diósgyőri)		
10 iv	— — —	35 kr.
A róm. kath. szent hitre megtértek jegyzéke (diósgyőri) 10 iv	— — —	35 kr.
A róm. kafh. anyaegyház kebeléből más felekezetekhez eltértek jegyzéke (diósgyőri) 10 iv	— — —	35 kr.
Házasságra egybekeltek kivonata 100 db	— — —	65 kr.
Kereszteltek kivonata 100 db	— — —	65 kr.
Meghaltak kivonata 100 db	— — —	65 kr.
Jelentés alapítványokról 10 iv	— — —	30 kr.
Gyontató-czedula 500 drb	— 1 frt	25 kr.
Eljegyzési értesítő 10 darab	— — —	20 kr.
Családi értesítő 10 drb	— — —	25 kr.
Evi jelentés iskolákról 5 példány	— — —	50 kr.
Születési és keresztelési jegy 50 db	— — —	25 kr.
Esketési jegy 50 darab	— — —	25 kr.
Esperes látogatási jkv 5 példány	— — —	50 kr.
Iktató könyvi 10 iv	— — —	25 kr.
Templomi leltár 10 iv	— — —	25 kr.
Catalogus liberorum 10 iv	— — —	25 kr.
Keresztelési Emlék 100 darab	— — —	60 kr.
Bérmáltak jegyzéke 10 iv	— — —	35 kr.
Fehér kiv. finom hivatalos levélpapír 34/42 cmt. czimirattal 100 iv 1 frt 50 kr.		
Hivatalos levélboríték 12/80 cmt. barn vagy szürke 200 drb czimnyomással 1 frt 50 kr.		
100 névjegy	— — —	1 forint.